

R O M Â N I A

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 54/2022

Dosar nr. 1153/1/2022

Pronunțată în ședință publică astăzi, 3 octombrie 2022

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1055 din 31 octombrie 2022

Gabriela Elena Bogasiu - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Laura-Mihaela Ivanovici - președintele Secției I civile
Rodica Dorin - pentru președintele delegat al Secției a II-a civile
Denisa Angelica Stănișor - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Eugenia Pușcașiu - judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Ponea - judecător la Secția I civilă
Lavinia Curelea - judecător la Secția I civilă
Cristina Trușescu - judecător la Secția I civilă
George Bogdan Florescu - judecător la Secția a II-a civilă
Diana Manole - judecător la Secția a II-a civilă
Iulia Manuela Cîrnu - judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Zaharia - judecător la Secția a II-a civilă
Ileana-Izabela Dolache-Bogdan - judecător la Secția a II-a civilă
Veronica Năstasie - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Luiza Maria Păun - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Carmen Maria Ilie - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Cezar Hîncu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Ana Roxana Tudose - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, învestit cu soluționarea Dosarului nr. 1.153/1/2022, este legal constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și art. 37 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare (Regulamentul).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna magistratasistent Mihaela Lorena Repana, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulament.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ia în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția I civilă, în Dosarul nr., în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

5. Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, care a fost comunicat părților conform art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nefiind formulate puncte de vedere la raport.

6. Constatând că nu sunt chestiuni prealabile, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

7. Curtea de Apel Bacău - Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din 18 aprilie 2022, în Dosarul nr. , sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

În interpretarea prevederilor art. 56 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (ipoteza comunicării deciziei de pensie în cazul pensiei pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare), coroborat cu art. 107 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, care este efectul revizuirii deciziei de pensie care a stat la baza emiterii deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, respectiv dacă intervine ca o consecință reluarea raporturilor de muncă.

II. Dispozițiile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

8. Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Codul muncii) :

" **Art. 56. - (1)** Contractul individual de muncă existent încetează de drept:

(...)

c) la data îndeplinirii cumulative a condițiilor de vârstă standard și a stagiului minim de cotizare pentru pensionare sau, cu caracter excepțional, pentru salariați care optează în scris pentru continuarea executării contractului individual de muncă, în termen de 30 de zile calendaristice anterior împlinirii condițiilor de vârstă standard și a stagiului minim de cotizare pentru pensionare, la vârsta de 65 de ani; la data comunicării deciziei de pensie în cazul pensiei de invaliditate de gradul III, pensiei anticipate parțiale, pensiei anticipate, pensiei pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare; la data comunicării deciziei medicale asupra capacității de muncă în cazul invalidității de gradul I sau II;(...)

(2) Pentru situațiile prevăzute la alin. (1) lit. c)-j), constatarea cazului de încetare de drept a contractului individual de muncă se face în termen de 5 zile lucrătoare de la intervenirea acestuia, în scris, prin decizie a angajatorului, și se comunică persoanelor aflate în situațiile respective în termen de 5 zile lucrătoare. (...)"

9. Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 263/2010) :

" **Art. 107. - (1)** În situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal convenite, casa teritorială de pensii operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire. (...)"

III. Expunerea succintă a procesului în cadrul căruia s-a invocat chestiunea de drept

10. Prin Cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Neamț la 5 decembrie 2019, cu nr., reclamantul a solicitat să se constate că nu mai subzistă cazul de încetare de drept a contractului individual de muncă prevăzut de art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, în condițiile în care casa teritorială de pensii a revizuit decizia de pensie în sensul respingerii acesteia, obligarea pârâtei la reintegrarea pe postul deținut anterior, precum și constatarea nulității deciziei de încetare a contractului individual de muncă. Totodată, a solicitat obligarea angajatorului la plata tuturor drepturilor salariale indexate calculate de la momentul comunicării deciziei de revizuire și al cererii de reintegrare și până la momentul reintegrării efective, cu obligarea angajatorului la plata cheltuielilor de judecată.

11. Prin Sentința nr. din 18 iunie 2020, Tribunalul Neamț - Secția I civilă și de contencios administrativ a admis acțiunea și a constatat nulitatea deciziei de încetare a Contractului individual de muncă nr. xxx/17.05.2019. A fost obligată pârâta să-l reintegreze pe reclamant pe postul deținut anterior și să îi plătească toate drepturile indexate calculate începând cu data de 4 decembrie 2019 și până la momentul reintegrării efective.

12. În considerentele acestei sentințe, prima instanță a reținut că, prin Decizia nr. xxxxxx/8.05.2019, emisă de casa teritorială de pensii, s-a admis cererea reclamantului de acordare a pensiei pentru limită de vârstă, stabilindu-se în favoarea acestuia o pensie în cuantum de 1.570 de lei începând cu data de 14 martie 2019, cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru condiții speciale, deosebite și/sau alte condiții de muncă (13 ani).

13. Această decizie a fost comunicată angajatorului pârât care, prin Decizia nr. xxx/17.05.2019, a stabilit încetarea de drept, în temeiul art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, a contractului individual de muncă încheiat cu reclamantul, începând cu 20 mai 2019.

14. Prin Decizia nr. xxxxxx/4.11.2019, casa teritorială de pensii a revizuit Decizia de acordare a pensiei pentru limită de vârstă nr. xxxxxx/8.05.2019, în sensul respingerii cererii reclamantului de acordare a pensiei pentru limită de vârstă, reținându-se că reducerea vârstei standard de pensionare pentru condiții speciale, deosebite ori alte condiții este de 12 ani, așa încât reclamantul nu este îndreptățit la acordarea pensiei solicitate.

15. La data de 4 decembrie 2019, reclamantul a comunicat pârâtei cererea sa de reintegrare pe postul avut anterior, având în vedere situația expusă mai sus și învederând că în privința sa nu mai subzistă cazul de încetare de drept al contractului individual de muncă prevăzut de art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii.

16. Prima instanță a constatat că, în realitate, nu mai există motivul încetării de drept a contractului de muncă, nefiind întrunite condițiile de pensionare cu reducerea limitei de vârstă în persoana reclamantului. Având în vedere decizia de revizuire emisă de casa teritorială de pensii, aceste condiții nu erau întrunite nici la 14 martie 2019, dată de la care inițial s-au acordat drepturile de pensie, nici la 20 mai 2019, dată la care s-a emis decizia angajatorului de încetare de drept a contractului individual de muncă al reclamantului, și nici în prezent, emiterea deciziei inițiale fiind rezultatul fie a unei simple erori materiale, fie a unei greșeli de interpretare legislativă. Cu toate acestea, având în vedere decizia inițială de acordare a pensiei pentru limită de vârstă, decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă a fost legal emisă.

17. Pe de altă parte, chiar dacă în cauză nu se poate vorbi despre nulitatea Deciziei nr. xxx/17.05.2019, de vreme ce condițiile de validitate necesare au fost îndeplinite la momentul întocmirii sale, în realitate există o cauză de ineficacitate, produsă ulterior din punct de vedere formal, ca efect al emiterii deciziei de revizuire, iar decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă și-a pierdut eficiența.

18. Astfel, prima instanță a considerat că a intervenit ineficacitatea deciziei de încetare a contractului individual de muncă, efect al emiterii deciziei de revizuire a pensiei pentru limită de vârstă, situația fiind similară cu cea a instituției caducității din dreptul civil. În speță s-a reținut că este vorba despre o cauză de ineficacitate a actului juridic civil analizat, ce a intervenit independent de culpa vreuneia din părți, pentru un motiv ulterior emiterii actului (decizia de revizuire a dreptului de pensie). Cu alte cuvinte, motivul pentru care a încetat de drept raportul de muncă al părților nu mai subzistă odată cu emiterea deciziei de revizuire, ca atare încetarea de drept, obligatorie, în temeiul legii și dincolo de voința părților, a dispărut odată cu întocmirea deciziei prin care cererea de pensie a fost respinsă.

19. Reținând că raportul de muncă încetează de drept la comunicarea deciziei de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare și având în vedere că decizia inițială de acordare a acestui drept a fost revizuită, dreptul de pensie solicitat fiind în esență respins, ulterior încetării raporturilor de muncă și independent de culpa părților, motivul pentru care contractul individual de muncă se impunea a fi încetat de drept a dispărut începând cu data de 4 noiembrie 2019.

20. Dacă terțul care a produs această situație, respectiv casa teritorială de pensii, ar fi întocmit actele necesare acordării dreptului la pensie în mod judicios, cauza ce conduce la ineficacitatea deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă nu ar fi existat, iar salariatul nu s-ar fi aflat în circumstanța lipsei oricărei surse de venit.

21. Împotriva sentinței a declarat apel pârâta, care a formulat critici cu privire la trimiterea la instituția caducității, ca fiind străină de obiectul dedus judecății, de argumentele și apărările formulate de părți.

22. Caducitatea, cauză de ineficacitate a actului juridic, are în vedere lipsirea de efecte juridice a unui act juridic valid încheiat care încă nu a produs efecte. Or, Decizia nr. xxx/17.05.2019 a produs efecte juridice depline, a fost comunicată salariatului și a avut ca efect încetarea contractului individual de muncă al acestuia.

23. Per a contrario, dacă un act juridic a intrat în circuitul civil și a produs efecte juridice, nu poate fi pusă în discuție caducitatea acestuia, ci, eventual, nulitatea absolută.

24. A mai arătat apelantul că momentul în raport cu care se apreciază conformitatea actului juridic cu legea este acela al încheierii actului juridic, așadar cauzele de nulitate trebuie să fie anterioare sau cel mult concomitente încheierii/emiterii actului juridic.

25. Or, decizia prin care s-a constatat încetarea de drept a contractului individual de muncă, în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit c) din Codul muncii, a fost emisă de angajator în mod legal, în baza deciziei prin care reclamantului i-a fost acordată, inițial, pensia pentru limită de vârstă.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării cu privire la admisibilitatea procedurii

26. Completul de judecată al instanței de trimitere a apreciat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

27. Astfel, Curtea de Apel Bacău - Secția I civilă a arătat că este legal investită cu soluționarea apelului, cauza fiind în curs de judecată, urmând a fi pronunțată o hotărâre definitivă, potrivit dispozițiilor art. 274 din Codul muncii.

28. Dezlegarea solicitată este necesară în vederea soluționării apelului, nefiind prevăzută de legiuitor posibilitatea reactivării contractului individual de muncă încetat de drept în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii la data emiterii de către casa teritorială de pensii a unei decizii de revizuire a deciziei de pensie.

29. Chestiunea de drept are caracter de noutate întrucât nu a primit o rezolvare nici pe cale jurisprudențială (prin intermediul unei decizii a Înaltei Curți de Casație și Justiție în aplicarea prevederilor art. 517 sau art. 521 din Codul de procedură civilă) și nici prin intervenția legiuitorului român.

V. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

30. Intimatul-reclamant a arătat că anularea/revocarea deciziei de pensie lasă practic lipsită de obiect decizia emisă de angajator în baza dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. c) teza a doua din Codul muncii, fundamentul legal al emiterii acesteia dispărând independent de voința pensionarului și a fostului angajator.

31. În situația în care angajatorul refuză reintegrarea, prevalându-se totodată de decizia emisă de încetare de drept a contractului individual de muncă, se pune problema dacă se mai impune contestarea sau nu a acesteia.

32. Într-o primă ipoteză, în cazul în care decizia de pensie care a justificat încetarea de drept a contractului individual de muncă a fost anulată, a considerat că actul subsecvent (decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă) a devenit lipsit de orice efecte, nemaifiind nevoie să fie contestat, însă această situație nu a fost prevăzută și reglementată de legiuitor.

33. Așadar, în a doua ipoteză, dacă se consideră necesară anularea deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, o eventuală contestație ar putea fi formulată în termenul prevăzut de art. 211 alin. (1) lit. a) din Legea dialogului social nr. 62/2011, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 62/2011), care curge de la data la care fostul salariat cunoaște voința angajatorului de a aplica în continuare decizia, chiar și în situația anulării actului care a generat emiterea deciziei de încetare a contractului individual de muncă.

34. O astfel de optică ar fi corectă și logică, deoarece la momentul emiterii inițiale a deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă fostul salariat nu avea niciun motiv de a o contesta, existând o decizie de pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare valabilă. După momentul anulării/revocării acesteia salariatul nu are reprezentarea dacă fostul angajator va înțelege să țină cont de noua decizie emisă de casa teritorială de pensii și să nu mai valorifice decizia de încetare a raporturilor de muncă sau va continua să se prevaleze de aceasta.

35. Anularea deciziei de pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare nu constituie un motiv temeinic justificat care a împiedicat partea să formuleze o contestație, art. 186 alin. (1) din Codul de procedură civilă referindu-se la o situație total diferită, aceea că partea cunoștea că trebuie să formuleze contestația, dar a fost împiedicată să o facă. Așadar, în situația în care se consideră necesară anularea deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, motivele de contestație se nasc din momentul în care salariatul ia cunoștință de poziția fostului angajator de a se prevala sau nu în continuare de decizia deja emisă, și nu mai devreme.

36. După comunicarea raportului întocmit de judecătorii-raportori, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, părțile nu au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

37. Opinia instanței de trimitere este ca, în situația în care decizia de încetare a raporturilor de muncă a rămas fără obiect, ca urmare a emiterii unei decizii de revizuire de către casa teritorială de pensii a deciziei inițiale de pensie, în acțiunea privind anularea deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, angajatul să fie repus în termenul prevăzut de art. 211 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 62/2011, cu consecința reluării raporturilor de muncă.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

38. Din răspunsurile transmise de instanțele naționale, la solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, au rezultat aspectele ce se vor arăta în continuare.

39. Într-o opinie s-a apreciat că efectul revizuirii deciziei de pensie care a stat la baza emiterii deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă este reluarea raporturilor de muncă încetate de drept, fiind incidentă instituția juridică a nulității. Repunerea părților în situația anterioară s-a făcut fără acordarea de despăgubiri, întrucât angajatorului nu îi revine nicio culpă în ceea ce privește emiteria deciziei de încetare a contractului individual de muncă.

40. În sprijinul acestei opinii au identificat câte o decizie definitivă Curtea de Apel Craiova - Secția I civilă și Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale [cu precizarea că problema de drept a fost analizată prin prisma cazului de încetare a contractului individual de muncă prevăzut de art. 56 alin. (1) lit. g) din Codul muncii]. Judecătorii de la Tribunalul Ialomița, Tribunalul Vaslui și Tribunalul Bihor - Secția I civilă au formulat puncte de vedere teoretice în același sens.

41. Într-o altă opinie, exprimată doar la nivel teoretic, s-a considerat că este incidentă caducitatea (majoritatea judecătorilor Secției a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale din cadrul Tribunalului București) sau ineficacitatea (judecătorii de la Tribunalul Ilfov), și nu nulitatea, în situația dată, având în vedere că fundamentul legal care a stat la baza emiterii deciziei angajatorului a dispărut ulterior încheierii actului juridic, și nu anterior sau concomitent cu încheierea/emiteria acestuia. Și în această opinie s-a arătat că raporturile de muncă vor fi reluate, fără plata de despăgubiri.

42. S-a exprimat și opinia că o astfel de solicitare nu poate fi soluționată favorabil, întrucât contractul individual de muncă a încetat de plin drept, decizia angajatorului având doar rol constator, astfel că modificările ulterioare în situația juridică a titularului dreptului de pensie sunt indiferente din punctul de vedere al aplicării cazurilor de încetare de drept (o decizie a Curții de Apel Iași, pronunțată în complet de divergență și opinii teoretice ale judecătorilor Secției de conflicte de muncă și asigurări sociale a Curții de Apel Iași și ai Secției I civile a Tribunalului Iași).

43. Curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, Constanța, Cluj, Galați, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș, Timișoara au comunicat că nu au identificat practică judiciară și nu au formulat nici puncte de vedere teoretice.

44. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că, la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil, nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii, cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

VIII. Opinia specialiștilor consultați

45. Facultatea de Drept a Universității de Vest din Timișoara (prin conferențiar dr. Daniela Moțiu) a opinat că, în interpretarea prevederilor art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii coroborat cu art. 107 din Legea nr. 263/2010, efectul revizuirii deciziei de pensie care a stat la baza emiterii deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă are drept consecință reluarea raporturilor de muncă.

46. Lipsit de calitate procesuală activă și de orice drept sau interes legitim în invocarea vreunei neregularități în privința deciziei de pensie, angajatorului îi este impusă conduita de conformitate în fața caracterului imperativ al efectelor produse de cuprinsul deciziei de pensie. Similar, ca urmare a revizuirii/rectificării deciziei de pensie care a avut ca rezultat respingerea dreptului la pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare, angajatorul nu poate adopta decât aceeași poziție de acceptare de plano a situației juridice noi care i-a fost adusă la cunoștință.

47. Măsura emiterii deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă se golește de conținut la momentul stabilirii situației reale și lipsește de orice alte mijloace legale angajatorul care este obligat să recunoască nulitatea acestei decizii și să dea eficiență contractului individual de muncă reactivat, cu recunoașterea tuturor drepturilor care decurg din calitatea de salariat în favoarea reclamantului. Cu toate acestea, este de necontestat legalitatea deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă prin raportare la actele care au stat la baza emiterii sale, la momentul respectiv.

48. Dreptul la despăgubiri constând în salariile indexate, reactualizate și majorate de la data încetării de drept a contractului individual de muncă și până la data solicitării privind reintegrarea pe postul de finisator laminate și constatarea nulității deciziei de încetare a contractului individual de muncă, datorate de statul român în temeiul normelor și principiilor răspunderii patrimoniale, iar, ulterior, până la data reintegrării, de către angajator, ilustrează tocmai concepția legiuitorului despre nulitatea actului juridic civil și protecția oferită salariatului în cadrul raporturilor juridice de muncă.

49. În temeiul art. 106 alin. (5) din Legea nr. 263/2010 există obligația legală expresă a casei teritoriale de pensii de a comunica o informare referitoare la decizia de pensie, inclusiv actele modificatoare ale acesteia, atât către persoana solicitantă, cât și angajatorului său.

50. Ca urmare a dispariției fundamentului legal al deciziei de pensie va dispărea și fundamentul legal al deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, motiv pentru care reintegrarea fostului pensionar nu este lăsată de legiuitor la dispoziția angajatorului, prin raportare la aplicarea dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, respectiv concedierea salariatului.

51. Rectificarea/Revizuirea deciziei de pensie lipsește de obiect și de orice efecte decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă, motiv pentru care intervine sancțiunea nulității absolute a acesteia.

52. Decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă are natura juridică a unui act juridic unilateral. Odată intrată în circuitul civil, nu este supusă revocării.

53. Angajatorul nu este înzestrat cu puterea juridică legală de constatare a nulității deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă, validitatea acesteia intrând în competența instanței de judecată.

54. În privința termenului în care salariatul poate solicita constatarea nulității absolute a deciziei de încetare de drept a contractului individual de muncă s-a considerat că sunt aplicabile dispozițiile art. 268 alin. (1) lit. a) din Codul muncii.

IX. Jurisprudența Curții Constituționale

55. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 759 din 23 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 108 din 5 februarie 2018, în majoritate, a fost admisă excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că dispozițiile art. 56 alin. (1) lit. c) teza a doua prima ipoteză din Codul muncii sunt neconstituționale, apreciindu-se, în ceea ce privește contractele de muncă cu normă întreagă, că încetarea de drept a contractului individual de muncă de la comunicarea deciziei de pensionare de invaliditate de grad III, deși adecvată rațiunilor avute în vedere de legiuitor, este o măsură excesivă, disproporționată și creează un dezechilibru sub aspectul protecției acordate celor două părți ale raportului de muncă, fiind astfel înfrânate prevederile art. 41 alin. (1) din Constituția României.

56. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 387 din 5 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 642 din 24 iulie 2018, a fost admisă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. c) teza întâi din Codul muncii și s-a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care sintagma "condiții de vârstă standard" nu exclude posibilitatea femeii de a solicita continuarea executării contractului individual de muncă, în condiții identice cu bărbatul, respectiv până la împlinirea vârstei de 65 de ani.

57. Prin Decizia nr. 840 din 13 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 22 martie 2019, și Decizia nr. 321 din 21 mai 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 786 din 27 septembrie 2019, Curtea Constituțională a respins, ca neîntemeiate, excepțiile de neconstituționalitate vizând dispozițiile art. 56 alin. (1) lit. c) teza a doua ultima ipoteză din Codul muncii.

58. Dispozițiile art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 au făcut obiectul controlului de constituționalitate, excepțiile invocate fiind respinse ca neîntemeiate de către Curtea Constituțională prin Decizia nr. 439 din 9 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din 7 august 2015, și Decizia nr. 715 din 9 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 23 februarie 2018.

X. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

59. Nu au fost identificate decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în mecanismele de unificare a practicii judiciare cu privire la chestiunea a cărei dezlegare se solicită.

XI. Raportul asupra chestiunii de drept

60. Judecătorii-raportori au apreciat că sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este admisibilă, iar asupra fondului au arătat că respingerea cererii de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare în procedura revizuirii prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010 atrage - în privința deciziei de constatare a cazului de încetare de drept a contractului individual de muncă emise de angajator în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. (2) coroborat cu art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii - aplicarea normelor din Codul civil ce reglementează efectele nulității actului juridic.

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Asupra admisibilității sesizării

61. Conform dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, "Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată".

62. Pentru declanșarea acestui mecanism de unificare a jurisprudenței, legiuitorul, în cuprinsul textului normativ enunțat, a instituit mai multe condiții de admisibilitate care trebuie îndeplinite cumulativ, respectiv:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;
- chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să fie nouă;
- chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

63. Pentru a stabili dacă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în scopul pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este aptă să asigure îndeplinirea funcției pentru care a fost concepută, crearea unui mecanism nou pentru uniformizarea jurisprudenței care să contribuie, alături de recursul în interesul legii, la transformarea jurisprudenței interne într-una predictibilă, se impune evaluarea tuturor elementelor sesizării, adică verificarea atât a condițiilor care permit declanșarea mecanismului de interpretare, cât și a circumstanțelor care o generează, știut fiind că doar o chestiune de drept reală și care să prezinte un grad sporit de dificultate poate face obiectul unei astfel de sesizări.

64. În ceea ce privește condițiile de admisibilitate menționate se constată că sunt îndeplinite, întrucât litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, anume în competența legală a unui complet de judecată al Curții de Apel Bacău - Secția I civilă (titularul sesizării), investit cu soluționarea apelului, care urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care este definitivă, potrivit art. 274 din Codul muncii. De asemenea, soluționarea cauzei depinde de dezlegarea chestiunii de drept, care este nouă și nu a făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici nu constituie obiect al unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

65. Admisibilitatea sesizării implică, deopotrivă, verificări pentru a se statua asupra existenței unei chestiuni de drept reale, în înțelesul dat acestei noțiuni în jurisprudența Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cu caracter de generalitate, a cărei lămurire se impune cu necesitate în scopul împiedicării apariției unei jurisprudențe neunitare într-o anumită materie.

66. Instanța supremă a statuat constant că este necesar ca problema de drept a cărei dezlegare se cere prin sesizare să nu fie ipotetică și să decurgă din interpretarea conținutului normelor de drept, iar nu din aplicarea respectivelor norme de drept la circumstanțele particulare ale unei spețe date (în acest sens, Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016; Decizia nr. 24 din 29 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 4 noiembrie 2015; Decizia nr. 6 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 24 februarie 2017; Decizia nr. 10 din 4 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 23 mai 2016; Decizia nr. 14 din 15 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 376 din 12 aprilie 2021; Decizia nr. 37 din 16 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 941 din 25 noiembrie 2019).

67. Verificându-se, din această perspectivă, cerința legată de învestirea instanței supreme cu o chestiune de drept reală, se constată aspectele ce urmează.

68. Problema de drept cu a cărei dezlegare a fost învestită Înalta Curte de Casație și Justiție vizează statuarea asupra efectelor juridice pe care le produce respingerea cererii de pensionare de către casa teritorială de pensii, în procedura de revizuire prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010, ulterior emiterii de către angajator, conform dispozițiilor art. 56 alin. (2) din Codul muncii, a deciziei prin care a constatat intervenirea cazului de încetare de drept a contractului individual de muncă prevăzut la art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, prin pensionarea pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare.

69. Dificultatea rezolvării chestiunii de drept rezidă în faptul că statuarea asupra existenței faptului juridic al pensionării se realizează de casele teritoriale de pensii, abilitate a constata nașterea dreptului la pensie și a emite decizia de admitere/respingere a cererii de pensionare formulate de angajat, potrivit dispozițiilor art. 106 din Legea nr. 263/2010, în timp ce constatarea încetării de drept a contractului individual de muncă în urma pensionării, cu consecința stingerii raportului juridic de muncă, se face de către angajator, prin emiterea unei decizii distincte, în temeiul art. 56 alin. (2) din Codul muncii, pe de o parte, și în absența unor norme juridice speciale care să reglementeze raportul de interdependență între cele două decizii, de pensionare și, respectiv, de încetare de drept a contractului individual de muncă prin pensionare, pe de altă parte.

70. Examinarea practicii judiciare ivite (o hotărâre judecătorească pronunțată în complet de divergență într-o cauză similară și două hotărâri judecătorești pronunțate în cauze similare vizând alte cazuri de încetare de drept a contractului individual de muncă) și a punctelor de vedere teoretice transmise de curțile de apel evidențiază divergențe în ceea ce privește rezolvarea chestiunii de drept supuse analizei, determinate, în absența unor norme de drept speciale, de faptul asimilării ca fiind situații asemănătoare, în înțelesul art. 5 alin. (3) din Codul de procedură civilă, a unor situații juridice diferite, reglementate în dreptul comun prin norme de drept deosebite, cum sunt cele referitoare la nulitatea, caducitatea, ineficacitatea ori inopozabilitatea actului juridic civil, aspect ce impune, cu necesitate, lămurirea acestei chestiuni pe calea hotărârii prealabile, cu scopul împiedicării apariției unei jurisprudențe neunitare.

Asupra fondului sesizării

71. Obiectul chestiunii de drept îl constituie, în esență, interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. c) și art. 56 alin. (2) din Codul muncii (ipoteza comunicării deciziei de pensie în cazul pensiei pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare) în coroborare cu prevederile art. 107 din Legea nr. 263/2010.

72. Cu titlu prealabil, se impune constatarea că încetarea de drept a contractului individual de muncă, în considerarea protecției juridice de care beneficiază dreptul la muncă, este reglementată de legiuitor prin norme juridice imperative, a căror aplicare nu poate fi extinsă pe cale de interpretare. În consecință, o astfel de măsură poate fi dispusă de angajator exclusiv în situația constatării actelor și faptelor juridice prevăzute limitativ la art. 56 alin. (1) lit. a) -j) din Codul muncii, întrucât, în absența acestora, decizia de constatare a încetării contractului individual de muncă ar echivala cu o decizie de concediere.

73. În acest sens, art. 56 alin. (2) din Codul muncii prevede explicit că angajatorul constată cazul de încetare de drept a contractului individual de muncă în termen de 5 zile lucrătoare de la intervenirea acestuia, în scris, printr-o decizie care se comunică persoanelor îndreptățite în termen de 5 zile lucrătoare.

74. Rezultă că decizia emisă de angajator în temeiul art. 56 alin. (2) din Codul muncii nu semnifică un act prin care se dispune încetarea de drept a contractului individual de muncă, ci reprezintă, astfel cum prevede explicit norma de drept, un act constatator al intervenirii unuia dintre cazurile prevăzute la art. 56 alin. (1) lit. c) -j) din cod. Emiterea acestei decizii are însă ca efect încetarea raporturilor de muncă dintre angajat și angajator, astfel cum s-a arătat.

75. În privința cazului de încetare a contractului individual de muncă reglementat la art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, legiuitorul a prevăzut că angajatorul este îndrituit să emită decizia de constatare prevăzută la art. 56 alin. (2) din Codul muncii la data comunicării deciziei de pensionare.

76. Din economia textelor legale menționate reiese că faptul juridic ce atrage incidența normei de drept prevăzute la art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii este pensionarea angajatului pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare, fapt care se probează prin decizia de admitere a cererii de pensionare emisă de casa teritorială de pensii competentă, potrivit dispozițiilor art. 106 raportat la art. 55 din Legea nr. 263/2010.

77. Per a contrario, ipoteza în care casa teritorială de pensii emite decizie de respingere a cererii de pensionare nu se circumscrie normei de drept menționate și nu atrage încetarea de drept a contractului individual de muncă al angajatului.

78. Revizuirea deciziei de pensie poate fi dispusă în condițiile art. 107 alin. (1) și (1¹) din Legea nr. 263/2010, anume în situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal convenite, respectiv, în situația asiguraților prevăzuți la art. 6 alin. (1) pct. IV din aceeași lege, care au depus declarația individuală de asigurare, dacă la definitivarea anului fiscal, pe baza datelor comunicate de organul fiscal central, se constată diferențe între venitul lunar asigurat utilizat la stabilirea punctajelor lunare avute în vedere la calculul pensiei și cel ales de contribuabil în declarația individuală de asigurare.

79. În situația sesizată, examinarea circumstanțelor particulare ale cauzei a relevat faptul că angajatul a formulat cerere de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare, ce a fost admisă de casa teritorială de pensii printr-o decizie în baza căreia angajatorul a emis, la rândul său, decizia de constatare a încetării de drept a contractului individual de muncă prin pensionare.

80. Ulterior, în procedura revizuirii prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010, casa teritorială de pensii a emis decizia de revizuire prin care a respins cererea de pensionare, motivat de faptul că reducerea vârstei standard de pensionare pentru condiții speciale, deosebite ori alte condiții de care beneficiază angajatul este de 12 ani, și nu de 13 ani, cum eronat stabilise inițial, precum și decizia privind recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale.

81. Decizia de revizuire a fost comunicată angajatorului, care, prevalându-se de decizia prin care constatase anterior încetarea de drept a contractului individual de muncă în baza deciziei inițiale de admitere a cererii de pensionare, a refuzat solicitarea de reluare a raporturilor de muncă formulată de fostul angajat.

82. Contestația formulată de fostul angajat împotriva deciziei de revizuire a fost respinsă prin hotărâre judecătorească definitivă, reținându-se că procedura de revizuire prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010 poate fi folosită nu doar pentru corectarea erorilor de calcul privind cuantumul pensiei, ci și a erorilor privind condițiile de acordare a dreptului la pensie, în speță apreciindu-se că revizuirea se impunea pentru îndreptarea erorilor materiale generate de sistemul electronic de prelucrare a datelor, care a avut în vedere o formă a legii ce nu mai era în vigoare la data depunerii cererii de pensionare, ca urmare a modificării aduse prin Legea nr. 221/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

83. Se constată că situația conflictuală generată de respingerea cererii de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare printr-o decizie de revizuire, emisă în temeiul art. 107 din Legea nr. 263/2010 ulterior emiterii de către angajator a deciziei de constatare a încetării de drept a contractului individual de muncă drept urmare a pensionării, nu este reglementată prin normele de drept din legislația muncii ori de asigurări sociale.

84. Codul muncii se completează însă cu normele de drept comun cuprinse în Codul civil. În acest sens, dispozițiile art. 278 alin. (1) din Codul muncii prevăd următoarele: "Dispozițiile prezentului cod se întregesc cu celelalte dispoziții cuprinse în legislația muncii și, în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de muncă prevăzute de prezentul cod, cu dispozițiile legislației civile."

85. Tot astfel, Legea nr. 263/2010 se completează cu normele de drept comun prevăzute de Codul civil, în aplicarea dispozițiilor art. 2 alin. (2) din Codul civil care prevăd că "Prezentul cod este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale" și ale art. 3 alin. (1) care statuează cu privire la aplicarea generală a Codului civil "raporturilor dintre profesioniști, precum și raporturilor dintre aceștia și orice alte subiecte de drept civil".

86. Jurisprudența face trimitere și la dispozițiile art. 5 alin. (3) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora: "În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității."

87. Cu valoare de principiu, se impune și constatarea că dispozițiile constituționale protejează atât dreptul la muncă, ce nu poate fi îngrădit (art. 41 din Constituția României), cât și dreptul la pensie, care, potrivit art. 47 alin. (2) din Constituție, este recunoscut cetățenilor doar în condițiile prevăzute de lege, regimul juridic al

acestor drepturi fiind reglementat prin norme juridice imperative a căror încălcare, în absența unor sancțiuni specifice instituite prin normele din legislația specială, atrage aplicarea sancțiunilor din dreptul civil comun.

88. În acest context, în ceea ce privește problema de drept supusă analizei, se constată că divergența de opinii și soluții vizează instituția juridică incidentă în privința deciziei de constatare a încetării de drept a contractului individual de muncă emise de angajator, respectiv dacă este aplicabilă nulitatea sau caducitatea, chestiunea reluării raporturilor juridice de muncă fiind una subsecventă dezlegării chestiunii de drept enunțate și care urmează a fi apreciată în concret, în funcție de particularitățile speței, de completul de judecată investit cu soluționarea cauzei.

89. În analiza chestiunii de drept propriu-zise mai trebuie observat, în ceea ce privește caducitatea, că aceasta este o cauză de ineficacitate a actului juridic (iar nu o sancțiune de drept civil) ce presupune un act juridic valabil încheiat și o cauză ulterioară încheierii actului juridic și străină de voința autorului acestuia de încetare a consecințelor în vederea cărora a fost întocmit, care produce efecte numai pentru viitor, deoarece pentru trecut actul juridic respectiv nu și-a produs niciun efect.

90. Or, este de necontestat împrejurarea că decizia de încetare de drept a contractului individual de muncă emisă de angajator a produs efecte juridice încă de la momentul emiterii/comunicării sale, angajatul pierzând această calitate în favoarea calității de pensionar dobândite în baza deciziei de pensionare emise inițial de casa teritorială de pensii.

91. Actul juridic prin care casa teritorială de pensii recunoaște angajatului dreptul la pensie (decizia de pensie) este un act juridic unilateral, în înțelesul art. 1.324 și următoarele din Codul civil, supus însă reglementărilor speciale prevăzute de Legea nr. 263/2010, iar actul juridic de constatare a încetării de drept a contractului individual de muncă este un act juridic unilateral subsecvent, întrucât se întocmește de angajator în temeiul legii și exclusiv în baza comunicării deciziei de pensie.

92. Decizia de revizuire emisă în procedura prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010, prin care este respinsă cererea de pensionare, este, de asemenea, un act juridic unilateral, care stinge retroactiv un drept recunoscut destinatarului, anume dreptul la pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare inițial stabilit, lipsind de efecte juridice decizia de pensie de la data emiterii sale.

93. Desființarea retroactivă a deciziei inițiale de pensionare fundamentează restituirea prestațiilor executate în baza sa de către angajatul care dobândise anterior calitatea de pensionar. În aplicarea acestui efect se emite de către casa teritorială de pensii, astfel cum s-a procedat și în speță, decizia privind recuperarea sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale.

94. În considerarea efectelor juridice pe care le produce decizia de revizuire asupra deciziei prin care anterior fusese admisă cererea de pensionare, anume lipsirea de orice efecte juridice, atât pentru trecut, cât și pentru viitor, rezultă că, sub acest aspect, revizuirea actelor juridice dispusă de casa teritorială de pensii se aseamănă cu sancțiunea nulității din dreptul comun.

95. În consecință, în privința efectelor juridice pe care le produce desființarea deciziei de pensie asupra actelor subsecvente întocmite/emise în baza sa, instanțele judecătorești trebuie să aibă în vedere dispozițiile legale ce reglementează efectele nulității, potrivit art. 1.325 raportat la art. 1.254 din Codul civil.

96. Așa fiind, se constată că, prin finalitatea urmărită, sesizarea de față are ca scop lămurirea unei chestiuni de drept reale, susceptibile a primi interpretări diferite, astfel că, în vederea preîntâmpinării ivirii unei practici judiciare neunitare, urmează a fi admisă.

97. Pentru aceste considerente, în temeiul art. 519, cu referire la art. 521 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău - Secția I civilă

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. c) și art. 56 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că:

Respingerea cererii de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare în procedura revizuirii prevăzută la art. 107 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, atrage aplicarea normelor de drept din Codul civil ce reglementează efectele nulității actului juridic, în privința deciziei de constatare a cazului de încetare de drept a contractului individual de muncă emise de angajator în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. (2) coroborat cu art. 56 alin. (1) lit. c) din Codul muncii.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.